

РЕЦЕНЗІЯ

доктора історичних наук, професора кафедри історії, археології,
інформаційної та архівної справи

Бондаренка Олександра Володимировича

на дисертаційну роботу **Собчук Ольги Володимирівни**
«Наукова біографія Володимира Миколайовича Ястребова»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 032 Історія та археологія,
галузі знань 03 Гуманітарні науки

Відгук складено на основі вивчення дисертаційної роботи та опублікованих здобувачем результатів дослідження.

Дисертаційна робота Собчук Ольги Володимирівни «Наукова біографія Володимира Миколайовича Ястребова» присвячена глибокому й системному вивченню життя, наукової спадщини та інтелектуального доробку одного з найвизначніших українських учених другої половини ХІХ століття — Володимира Миколайовича Ястребова. Дослідження носить чітко окреслений міждисциплінарний характер і охоплює широкий спектр тем — від історіографічного аналізу до біографічного, археологічного, етнографічного та джерелознавчого осмислення внеску В. М. Ястребова в розвиток української гуманітарної думки.

Актуальність теми не викликає сумнівів, адже на сучасному етапі розвитку історичної науки спостерігається підвищений інтерес до персоніфікованих досліджень, які дозволяють не лише глибше досягнути загальні тенденції історіографії, але й краще зрозуміти механізми формування наукових традицій та інтелектуального простору минулого. З урахуванням того, що особистість В. М. Ястребова раніше не була предметом всебічного наукового осмислення, вибір теми виглядає цілком обґрунтованим і своєчасним.

У дисертації простежено життєвий шлях дослідника, реконструйовано основні етапи його наукової діяльності, окреслено коло його зацікавлень, а також здійснено аналіз наукової спадщини з урахуванням історичного контексту. Зокрема, значну увагу авторка приділила ролі В. Ястребова в розвитку археології, етнографії та історичного краєзнавства центральноукраїнського регіону.

Новизна дисертаційного дослідження полягає у тому, що вперше в українській історичній науці здійснено цілісне, міждисциплінарне

дослідження наукового шляху, біографії, інтелектуальних пріоритетів та практичної діяльності В. М. Ястребова. Авторка виявила, систематизувала та частково ввела до наукового обігу низку неопублікованих джерел: епістолярну спадщину, звіти, архівні матеріали. Атрибутовано маловідомі й раніше не опубліковані праці дослідника. У такий спосіб значно розширено джерельну базу з вивчення історії української гуманітаристики.

Окремо слід відзначити **методологічне підґрунтя дослідження**, яке вирізняється комплексністю та міждисциплінарністю, що дозволило комплексно охопити різноманітні напрями наукової діяльності В. Ястребова. У дисертації вдало поєднано біографічний, історіографічний, джерелознавчий підходи із загальнонауковими методами аналізу. Авторка демонструє глибоке володіння як історичними методами — порівняльно-історичним, системним, хронологічним, так і спеціальними — археографічним, джерелознавчим, текстологічним. Застосування загальнонаукових і спеціальних історичних методів забезпечило глибину аналізу та високу наукову достовірність отриманих результатів. Завдяки цьому аналіз наукової діяльності В. Ястребова є не лише описовим, а й аналітичним і концептуальним, що дозволяє говорити про високу ступінь наукової зрілості дослідження.

Мета та завдання, які були поставлені авторкою на початку роботи, повністю реалізовані в ході дослідження. Висновки кожного розділу логічно впливають з наведеного матеріалу, а загальні висновки демонструють узагальнення й осмислення отриманих результатів. При цьому **структура роботи є чіткою та логічно вибудованою**. Робота складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури, додатків. Загальний обсяг роботи складає 296 сторінок, із яких власне тексту — 243 сторінки, що відповідає вимогам, встановленим для написання робіт такого рівня. Кожен розділ виконує свою функцію й гармонійно вписується в загальну концепцію дисертації.

У вступі окреслено предмет та об'єкт дослідження, сформульовано мету та завдання дисертації, визначено його хронологічні та територіальні межі, актуальність, практичну значущість та наукову новизну. Перший розділ присвячено проблемі наукової розробки теми, аналізу джерельної бази та методології дослідження. У другому розділі дисертантка проводить детальне вивчення біографії вченого, акцентуючи на аналізі чинників, які впродовж життя мали значний вплив на становлення особистості В. М. Ястребова, окреслює його психологічний портрет, намагається розглянути життя дослідника у соціальному контексті. У останніх трьох розділах авторка

детально аналізує діяльність Володимира Ястребова з галузі історії та археографії, археології, етнографії. Дисертантка ретельно вивчає наукову спадщину науковця, визначає тематику його досліджень, методи роботи, прослідковує еволюцію становлення В. М. Ястребова як науковця.

Апробація результатів дослідження здійснена на належному рівні: частина матеріалів дисертації була представлена на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях, оприлюднена у фахових періодичних виданнях. Це свідчить не лише про актуальність теми, але й про наукову активність здобувачки, її включеність в академічне середовище та здатність до комунікації з науковою спільнотою.

Мовний стиль і наукова мова дисертації, загалом, відповідають вимогам до академічних текстів. Робота написана грамотно, з дотриманням наукової термінології. Проте в окремих місцях тексту зустрічаються надто довгі, складнопідрядні речення, які ускладнюють сприйняття матеріалу. Це не є суттєвим недоліком, однак авторці доцільно було б звернути увагу на стилістичне редагування роботи з метою покращення її читабельності та динаміки викладу.

Серед **позитивних рис роботи** варто особливо відзначити наступне:

1. Ґрунтовне опрацювання джерельної бази, зокрема залучення архівних матеріалів з різних регіональних та національних архівів.
2. Введення до наукового обігу нових джерел, у тому числі раніше не опублікованих листів, документів, закордонних публікацій В. Ястребова.
3. Чітка логічна структура дослідження, яка дозволяє повноцінно розкрити всі поставлені завдання.
4. Міждисциплінарний характер роботи, що відповідає сучасним тенденціям в історичній науці.
5. Оригінальність постановки проблеми й самостійність наукового пошуку.

Водночас, серед **незначних зауважень**, які жодним чином не знижують загальну якість дослідження, можна зазначити наступне:

- у деяких місцях спостерігається перенасиченість тексту складними синтаксичними конструкціями, що потребують спрощення;
- було б доцільно більш ретельно дослідити історіографію дослідження наукової спадщини В. Ястребова у сучасній українській історіографії.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Собчук Ольги Володимирівни на тему «Наукова біографія Володимира Миколайовича

Ястребова» є самостійною, цілісною, завершеною та логічно впорядкованою науковою працею. Її новизна полягає в тому, що це перше в українській історіографії комплексне дослідження, присвячене вивченню наукового шляху В. М. Ястребова. Авторка глибоко опанувала тему, виявила самостійність мислення й високий рівень аналітичних навичок.

Робота повністю відповідає чинним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії з історії. Дисертантка продемонструвала глибоку професійну підготовку, вміння працювати з джерелами, здійснювати складний аналіз і формулювати обґрунтовані висновки.

Наукова новизна, структурна чіткість, обґрунтованість результатів, повнота використаної джерельної бази, належна апробація результатів і практичне значення дослідження дають підстави для його позитивної оцінки. З огляду на викладене, вважаю, що дисертація Собчук Ольги Володимирівни повною мірою відповідає вимогам, які висуваються до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії, згідно з «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, Собчук Ольга Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

Рецензент

доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної справи
Центральноукраїнського національного
технічного університету

Олександр БОНДАРЕНКО

Підпис Олександра Бондаренка
засвідчую:

Проректор з наукової
роботи та міжнародних зв'язків
Центральноукраїнського
національного технічного
університету

Андрій ТИХИЙ